

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Piotr Starosta

Sędziowie: SO Aurelia Pietrzak

SO Tomasz Adamski (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2015 roku w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W.

z udziałem B. Ś. i K. Ś.

o wpis w księdze wieczystej

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 29 grudnia 2014

roku Kw (...), w sprawie (...)

postanawia:

oddalić apelację.

Na oryginale właściwe podpisy.

1

Sygn. akt II Ca 136/15

UZASADNIENIE

Dnia 18.08.2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w W. Oddział w B. złożył wniosek o dokonanie wpisu hipoteki przymusowej w kwocie 9 563,60 zł w dziale IV księgi wieczystej Kw Nr (...). Do wniosku dołączono dwie decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych :

- z dnia 20.05.2014r., stwierdzającą, że B. Ś. jest dłużnikiem wnioskodawcy i określającą stan należności z tytułu zaległych składek,
- z dnia 20.05.2014r. wskazującą w części wstępnej K. Ś., stwierdzającą, że płatnik składek B. Ś. jest dłużnikiem wnioskodawcy i określającą stan należności z tytułu zaległych składek.

Do wniosku dołączono kopie dowodów doręczenia decyzji uczestnikom.

Postanowieniem z dnia 29 grudnia 2014 roku Sąd Rejonowy w Bydgoszczy oddalił wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. - Oddziału w B. o dokonanie wpisu hipoteki przymusowej.

Sąd Rejonowy wskazał, iż z treści księgi wieczystej Kw Nr (...) wynika, że jest ona prowadzona dla nieruchomości gruntowej. W dziale II tej księgi wieczystej jako współwłaściciele nieruchomości ujawnieni są uczestnicy K. Ś. i B. Ś. we wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej.

Z dołączonych do wniosku decyzji, wynika, że zobowiązanym wobec wnioskodawcy z tytułu zaległych składek jest tylko uczestnik B. Ś..

Część orzekająca decyzji z dnia 20.05.2014r. nie zawiera żadnego rozstrzygnięcia odnoszącego się do uczestniczki. Jedynie w uzasadnieniu decyzji powołano się na odpowiedzialność osób pozostających w związku małżeńskim z majątku osobistego płatnika oraz z majątku wspólnego płatnika i jego małżonka.

Sąd Rejonowy następnie wskazał, że podstawę do uzyskania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych hipoteki przymusowej na nieruchomości stanowiącej własność zobowiązanego na podstawie doręczonej decyzji stanowi art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585, ze zm., dalej: u.s.u.s.). Odwołując się do treści art. 26 ust. 3a pkt 2 ust. 3c i 4 u.s.u.s. Sąd Rejonowy wskazał, iż podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z dnia 9.01.2013r., III CSK 69/12, że

2

decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ustalająca wysokość należności z tytułu składek, doręczona dłużnikowi po zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 131, poz. 1075), nie stanowi podstawy wpisu w księdze wieczystej hipoteki przymusowej na nieruchomości będącej przedmiotem współwłasności łącznej dłużnika i jego małżonka (OSNC 2013/7-8/93). Sąd I instancji podzielił stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uzasadnieniu postanowienia z dnia 9.01.2013r., że podstawę wpisu hipoteki przymusowej na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na nieruchomości będącej przedmiotem współwłasności łącznej zobowiązanego i jego małżonka może stanowić tylko tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko obojgu małżonkom, co wynika z treści art. 27 c ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 1015, ze zm., dalej: u.p.e.a.).

Sąd Rejonowy zaznaczył, iż w niniejszej sprawie decyzja z dnia 20.05.2014 r. została doręczona uczestnikowi jako płatnikowi, a decyzja z dnia 20.05.2014 r. została doręczona uczestniczce, przy czym z uzasadnienia decyzji wynika, że doręczono ją uczestniczce jako małżonce płatnika. Treść obu decyzji wskazuje, że dotyczą one zaległości uczestnika w płatności składek. Sąd Rejonowy powołując treść art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 707, ze zm., dalej: u.k.w.h.) wskazał, że wierzyciel, którego wierzytelność jest stwierdzona tytułem wykonawczym, określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym, może na podstawie tego tytułu uzyskać hipotekę na wszystkich nieruchomościach dłużnika (hipoteka przymusowa). Z mocy art. 110 u.k.w.h. podstawą wpisu hipoteki przymusowej może być również decyzja administracyjna, chociażby decyzja nie była ostateczna. W doktrynie i orzecznictwie utrwalone jest stanowisko, że aby uzyskać wpis hipoteki przymusowej w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości będącej przedmiotem współwłasności łącznej (bezudziałowej), wierzyciel musi dysponować tytułem wykonawczym, lub innym dokumentem określonym w art. 110 u.k.w.h., wystawionym przeciwko wszystkim współwłaścicielom nieruchomości.

Sąd Rejonowy wskazał, że małżonek płatnika nie jest zobowiązany do uiszczenia należnych wnioskodawcy składek. Małżonek zobowiązanego, z mocy art. 29 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa w zw. z art. 31

3

u.s.u.s., odpowiada z majątku wspólnego za zobowiązania małżonka. Odpowiedzialność ta polega na znoszeniu egzekucji z majątku wspólnego, a nie na obowiązku spłaty należności obciążających zobowiązanego. Nie można zatem uznać, że decyzja z dnia 20.05.2014 r. jest wystawiona przeciwko uczestniczce.

W konsekwencji powyższego Sąd Rejonowy uznał, że w aktualnym stanie prawnym tylko administracyjny tytuł wykonawczy wydany na oboje małżonków może stanowić podstawę wpisu hipoteki przymusowej na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości objętej wspólnością majątkową małżeńską dłużnika i jego małżonka i z tego powodu na podstawie art. 626⁹ k.p.c. Sąd Rejonowy wniosek oddalił.

Apelację od powyższego postanowienia złożył wnioskodawca, zaskarżając je w całości, domagając się dokonania wpisu hipoteki w kwocie 9 563,60 zł zgodnie z żądaniem zawartym we wniosku oraz zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonemu orzeczeniu skarżący zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego art. 110 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U.2013r. poz. 707) i art. 26 ust. 3 i 3a pkt 2, art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2009r., Nr 205, poz. 1585) poprzez ich błędną wykładnię i w konsekwencji nieprawidłowe przyjęcie, że dokumenty załączone do wniosku o wpis nie dają podstaw do ujawnienia hipoteki przymusowej, a także naruszenie art. 626⁹ k.p.c. poprzez jego zastosowanie i oddalenie wniosku, pomimo braku przesłanek.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie podlegała uwzględnieniu.

Jak wskazał słusznie Sąd Rejonowy zgodnie z treścią art. 626⁸ § 2 k.p.c. przy rozpoznawaniu wniosku o wpis, badaniu sądu podlega jedynie treść wniosku, treść i forma dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej. Przepis ten określa przy tym zakres kognicji sądu wieczystoksięgowego pierwszej instancji, jak i drugiej instancji.

Co do zasady wpis w księdze wieczystej zgodnie z art. art. 626⁸ § 1 k.p.c. jest dokonywany wyłącznie na wniosek i w jego granicach, chyba, że przepis szczególny przewiduje dokonanie wpisu z urzędu - art. 626¹³ k.p.c.

4

Sąd pierwszej instancji rozpoznając przedmiotową sprawę dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, jak i następnie wyciągnął na ich podstawie prawidłowe wnioski natury prawnej, które Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne.

Z treści odpisu pełnego działu drugiego księgi wieczystej Kw Nr (...) wynika bezspornie, jak niewadliwie ustalił sąd pierwszej instancji, że własność nieruchomości przypada uczestnikom B. Ś. i K. Ś. we wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej.

Do wniosku o wpis w księdze wieczystej hipoteki przymusowej w kwocie 9 563,60 zł wnioskodawca dołączył decyzję z dnia 20.05.2014r. . dotyczącą zadłużenia uczestnika B. Ś. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz decyzję z dnia 20.05.2014r. adresowaną do małżonka płatnika K. Ś.. Kopie decyzji doręczono uczestnikom postępowania. Należy jednak podkreślić, że decyzja adresowana do K. Ś. nie zawiera w sentencji odniesienia do odpowiedzialności uczestniczki, co powoduje, że nie można jej uznać za decyzję wydaną w stosunku do niej.

Hipoteka przymusowa może zaś zostać wpisana tylko na podstawie dokumentu, który jest wystawiony przeciwko wszystkim osobom będącym współwłaścicielami nieruchomości. Stanowisko takie wyraził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 kwietnia 2013r. w sprawie I CSK 433/12 (lex 1341645). Sąd Najwyższy zaznaczył także, że „odnosi się to do każdego dokumentu, a zatem nie tylko do tytułu wykonawczego, ale także do nieostatecznej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określającej wysokość zobowiązania dłużnika z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne”.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że Sąd Okręgowy podziela argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, dotyczącą tego, że załączone przez wnioskodawcę decyzje odnoszące się de facto do uczestnika jako

zobowiązanego do płatności z tytułu składek nie mogły skutkować uwzględnieniem wniosku. Prawdłowo Sąd pierwszej instancji wskazał, że decyzja zaadresowana na uczestniczkę nie zawiera żadnego orzeczenia względem niej. Jedynie w jej uzasadnieniu stwierdzono, że jako małżonka płatnika ponosi odpowiedzialność z

5

majątku wspólnego. Tak sformułowana decyzja nie jest decyzją wydaną przeciwko uczestnicze.

Reasumując możliwość uzyskania hipoteki przymusowej m.in. na podstawie decyzji administracyjnej, o ile przepisy szczególne tak stanowią, chociażby decyzja nie była ostateczna, nie oznacza jednak, że można ją uzyskać na podstawie takiej decyzji jaką za podstawę podaje skarżący, a mianowicie - dotyczącej jedynie dłużnika, a doręczonej również jego małżonkowi.

W sytuacji, gdy dłużnikiem wnioskodawcy jest tylko jeden z małżonków, zaś wierzyciel zamierza uzyskać wpis hipoteki przymusowej na nieruchomości wchodzącej w skład majątkowej wspólności ustawowej małżeńskiej dłużnika i jego małżonka, winien on dysponować tytułem wykonawczym wystawionym na oboje małżonków.

Zgodnie bowiem z ugruntowanym w orzecznictwie stanowiskiem hipoteka przymusowa pełni rolę szczególnego środka egzekucyjnego, w szerokim znaczeniu, skoro zmierza do ułatwienia przyszłego postępowania egzekucyjnego poprzez zabezpieczenie interesów fiskalnych. Zatem do jej ustanowienia wierzyciel powinien dysponować tytułem prawnym wymaganym do wszczęcia i prowadzenia egzekucji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 09.01.2013 r., /// CSK 69/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 93; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 05.01.2005 r. II CK 416/04, LEX nr 277087).

Skoro ustanowienie hipoteki przymusowej ma na celu ułatwienie przyszłego postępowania egzekucyjnego, to skutek ten może być osiągnięty tylko wtedy, gdy wierzyciel dysponuje tytułem prawnym wymaganym do wszczęcia egzekucji, co przemawia za przyjęciem, że podstawę wpisu hipoteki przymusowej powinien stanowić taki sam tytuł, jaki uprawnia do prowadzenia egzekucji. Względ na ochronę interesów fiskalnych wnioskodawcy w ramach postępowania o wpis hipoteki przymusowej nie może uzasadniać wpisu hipoteki bez tytułu wykonawczego przeciwko małżonkowi dłużnika.

Powyższe stanowisko znalazło wyraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego że prowadzenie egzekucji administracyjnej z majątku osobistego zobowiązanego oraz z majątku wspólnego zobowiązanego i jego małżonka wymaga wystawienia administracyjnego tytułu wykonawczego przeciwko zobowiązanemu i jego małżonkowi zgodnie z art 27c ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu

6

egzekucyjnym w administracji (tekst jednolity - Dz. U. 2012 r., poz. 1015 ze zm.; dalej „u.p.e.a.”) (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27.05.2010 r., III CZP 27/10, LEX nr 590606, por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2004 r., III CZP 33/04, OSNC 2005, nr 3, poz. 43, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2002 r., III CZP 49/02, OSNC 2003, nr 9, poz. 115 i z dnia 18 marca 2005 r., III CZP 3/05, OSNC 2006, nr 2, poz. 27 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2004 r., II CK 274/04, "Izba Cywilna" 2005, nr 11, s. 57 i z dnia 27 maja 2010 r., III CZP 27/10).

Pogląd ten wywodzi się z analizy art. 27c u.p.e.a. w powiązaniu z art. 29 § 1, art. 26 i art. 1a pkt 20 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.).

Owszem z treści art. 29 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (tekst jednolity - Dz. U. 2012 r., poz. 749 ze zm.) w zw. z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity - Dz. U. 2013 r., po. 1442 ze zm.; dalej: „u.s.u.s.”) wynika, że zobowiązany ponosi odpowiedzialność nie tylko majątkiem osobistym, ale także majątkiem wspólnym, jednak sposób realizacji tego obowiązku statuuje art. 27c u.p.e.a.. Przepis ten określa sposób włączenia do postępowania egzekucyjnego małżonka nie będącego zobowiązanym,

którego prawa zostają jednak dotknięte tym postępowaniem i który jednak powinien mieć zapewnione warunki do należytej ochrony swoich interesów.

W konsekwencji, nie można podzielić stanowiska, że art. 26 ust. 3, 3a pkt 2 u.s.u.s pozwala na ustalenie odpowiedzialności majątkiem wspólnym małżonków za należności składkowe, w sytuacji gdy dłużnikiem jest tylko jeden z nich.

Przepisy te w żadnym razie nie zwalniają wierzyciela od uzyskania administracyjnego tytułu wykonawczego przeciwko obojgu małżonkom dla uzyskania wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości objęte wspólnością majątkową małżeńską.

Wobec przedłożenia przez wnioskodawcę jako dokumentu stanowiącego podstawę wpisu - decyzji określającej stan zaległości jedynie dłużnika B. Ś. i braku decyzji wystawionej również przeciwko K. Ś., a zatem przeciwko wszystkim osobom wpisanym w księdze wieczystej jako właściciele nieruchomości Sąd pierwszej instancji słusznie oddalił wniosek. Brak było bowiem podstaw do dokonania wpisu wnioskowanej hipoteki przymusowej.

7

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z 13 § 2 k.p.c. oddalił apelację jako niezasadną.